AL.2.2000-176
University of Alberta Library
0 1620 3432113 1

РІШЕННЯ

ЗБІРКА ТЕКСТІВ

Decisions

A Reader

Програма навчання української мови

Collage

КОЛЯЖ

Ukrainian Language Program Series

PG
3811
A3335
1998

CURR

Упорядкували
М. ЦИНЦАР-ГРИЩУК
Г. ЯРЕМКО

Ілюстрували
О. ВАСАРАБ
Б. ГАРТМАНН
Й. ЗАРКАДАС
М. ПРЕФОНТЕЙН
Д. РЬЮ

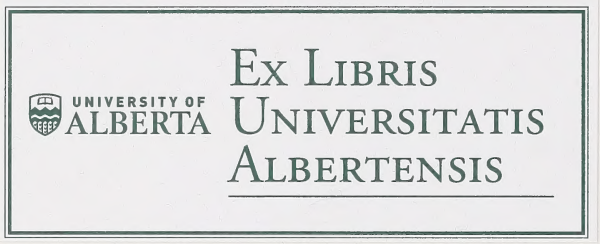
UNIVERSITY OF
ALBERTA
Ex Libris
Universitatis
Albertensis

РІШЕННЯ

ЗБІРКА ТЕКСТІВ

Decisions

A Reader

Програма навчання
української мови

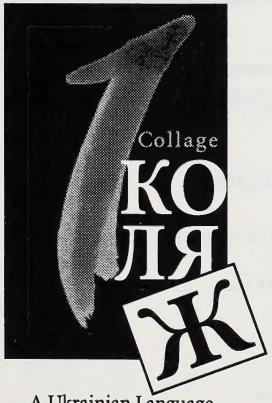

A Ukrainian Language
Development Series

Упорядкували
Маркіяна Цинцар-Грищук
Галина Яремко

Ілюстрували
Орест Васараб
Барбара Гартманн
Йорґос Заркадас
Марсель Префонтейн
Дені Рью

Міністерство освіти Альберти
Відділ програмних стандартів
Едмонтон, Канада

©1998 the Crown in Right of Alberta, as represented
by the Minister of Education, Alberta Education,
11160 Jasper Avenue, Edmonton, Alberta, Canada T5K 0L2

Every reasonable effort has been made to trace ownership of copyright materials. Information enabling the publisher to rectify any reference or credit in future printings will be welcomed.

All rights reserved

Видавництво складає щиру подяку таким установам за дозвіл на адаптацію й перевидання творів у цій збірці: Державному агентству України з авторських і суміжних прав за твір Френка О'Коннора «Різдвяний ранок» (*Ірландії*. Переклав з англійської Ростислав Доценко. Київ: Дніпро, 1984, с. 136-145), за твір Братів Ґрімм «Король Дроздобород» (Брати Ґрімм. *Казки для молодшого шкільного віку*. Переклав з німецької Сидор Сакидон. Київ: Веселка, 1976, с. 64-69), за твори Абу-ль-Фараджа «Не зневажай людину», «Краще промовчати», «Пильнуй самого себе» і «Шкода людини, а не грошей» (*Смішні оповідки*. Переклав з ассірійської Євген Варда. Київ: Дніпро, 1972, с. 202, 210, 212, 242-243), за твір Бориса Грінченка «Милосердна» (*Хрестоматія української народної творчості*. Київ: Радянська школа, 1959, с. 91), за твір Карла Чапека «Зачарований жебрак» (*Казки*. Київ: Веселка, 1965, с. 30-32), за твір Г. Гасенка «Найя з джунґлів» (Г. Гасенко. *Найя з джунґлів. Оповідання*. Київ—Відень: По світу. Видавництво Г. Гасенка, 1920, с. 5-10); Едмонтонській публічній шкільній окрузі ч. 7 за твір Орисі Возняк «Механік і чоловік» (Возняк Орися. *Читанка для сьомої кляси*. Едмонтон: Едмонтонська публічна шкільна округа ч. 7, 1985, с. 11-16).

У збірці також перевидано в адаптованому вигляді такі твори: твір Л. Цукермана «Два брати» («Світ дитини». Львів: б. в., 1935, ч. 11, с. 345-346); твір Еміля Блєму «Добродушний Морозенко» («Світ дитини». Львів: б. в., 1924, ч. 2, с. 15-16); твір Богданка «Додержав слова» («Дзвіночок». б. м.: б. в., 1937, ч. 71, с. 14); твір Дарії Порохівник «Парне завдання»; твір Олександра Олеся «Бджілка і зозуля».

Видавництво намагалося відшукати власників авторських прав кожного твору в цій збірці, і буде вдячне за інформації, зауваження та поправки, які просить надсилати на подану нижче адресу.

Pilot edition published 1986
Printed in Canada

Alberta Education
Curriculum Standards Branch
11160 Jasper Avenue
Edmonton, AB Canada T5K 0L2
Phone: (403) 427-2984; Fax: (403) 422-3745
Internet: http://ednet.edc.gov.ab.ca

Alberta Education Cataloguing in Publication Data

Alberta. Alberta Education. Curriculum Branch.
Rishennia : zbirka tekstiv = Decisions : a reader.

ISBN 0-7732-9888-6
Compiled by Markiana Cyncar-Hryschuk and Helen Jaremko.

1. Ukrainian language — Study and teaching — Alberta. 2. Language and languages — Study and teaching — Alberta — Bilingual method. I. Cyncar-Hryschuk, Markiana. II. Jaremko, Helen. III. Title: Decisions: a reader. IV. Series: Collage: a Ukrainian language development series.

PG3811.A333 1998 491.79

2000

UNIVERSITY LIBRARY
UNIVERSITY OF ALBERTA

Видання випущено на замовлення

Відділу мовних програм *при* **Міністерстві освіти Альберти.**

Ілюстрування видання було здійснено за фінансовою допомогою

Союзу українок Канади.

Публікація матеріялів для 7-ї кляси,
як частини Програми навчання української мови «Коляж»,
була здійснена за фінансовою допомогою

Методичного кабінету української мови
при **Канадському інституті українських студій,**
Альбертський університет,
і
Клюбу українських професіоналістів і підприємців Едмонтону.

The development of the Collage Ukrainian Language Development Series
was sponsored by the

Language Services Branch *of* **Alberta Education.**

Additional financial support for the illustration of this publication was provided by the

Ukrainian Women's Association of Canada.

The publication of the Collage 1 level of the
Collage Ukrainian Language Development Series
was made possible by the financial support of the

Ukrainian Language Education Centre,
Canadian Institute of Ukrainian Studies,
University of Alberta,
and the
Ukrainian Professional and Business Club of Edmonton.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/rishenniazbirkat00albe

Зміст

Українські народні прислів'я 1

Різдвяний ранок *Ф. О'Коннор* 2
Адаптувала Д. Сапига

Король Дроздобород *Брати Грімм* 10
Адаптувала А. Бумбак

Мудрець сказав... *Абу-ль-Фарадж* 18
Адаптувала Х. Шерман

Не зневажай людину 18

Краще промовчати 18

Пильнуй самого себе 18

Шкода людини, а не грошей 19

Милосердна *Б. Грінченко* 20
Адаптувала Д. Сапига

Два брати *Л. Цукерман* 24
Адаптувала А. Бумбак

Зачарований жебрак *К. Чапек* 26
Адаптувала О. Манастирська

Найя з джунглів *Г. Гасенко* 34
Адаптувала О. Возняк

Морозенко *Е. Блєму* 38
Адаптувала Д. Сапига

Дотримав слова *Богданко* 42
Адаптувала Х. Шерман

Парне завдання *Д. Порохівник* 44
Адаптувала Г. Яремко

Бджілка і зозуля *О. Олесь* 48

Механік і мільйонер *О. Возняк* 50
Адаптувала Г. Цар

Короткі відомості про авторів 58

Українські народні прислів'я

Одна голова — добре, а дві ще краще.

Сім разів відмір, а один раз відріж.

Зроби діло, а тоді гуляй сміло.

Більше роби, а менше говори.

Живи своїм розумом, а не чужим.

Краще гірка правда, ніж солодка брехня.

Не поспішай обіцяти, а поспішай зробити.

Одна бджола меду не наносить.

Краще давати, ніж брати.

Добре роби, добре й буде.

Краще смерть у полі, ніж життя в неволі.

Різдвяний

Мій молодший брат називався Сонні. У дитинстві я не дуже його любив, тому що мама завжди хвалила Сонні. У школі я вчився не дуже добре. Сонні, як на зло, був чудовим учнем. Він правильно вимовляв кожне слово. Уважно слухав маму. Якщо мама поправляла Сонні, то наступного разу він говорив уже правильно. Мама завжди хвалила Сонні, а не мене. Мій молодший брат дуже цим гордився.

Уявіть собі, що я не був дурний. Але я не міг довго сидіти на одному місці. Був дуже нетерплячий. Завжди робив усе навпаки. Наприклад, я радо виконував завдання з минулого року. Любив виконувати завдання з наступного року. Не любив лише виконувати завдань із цього року.

Вечорами я любив бігати по вулицях із хлопцями родини Догерті. Діти Догерті часто билися на вулицях. Я ніколи не бився. Мені подобалися тільки їхні забави. У той час я не розумів, чого мама так журиться за нашу освіту.

— Чому ти не можеш спочатку виконати завдання, а потім бігати? — сердито говорила мама. — Зроби діло, а тоді гуляй сміло! — часто я чув від неї. — Невже тобі не соромно, що твій молодший брат читає краще за тебе?

Мама хотіла, щоб я вчився так, як учиться Сонні. Та мене більше цікавили ігри й забавки.

— Хто знає, що з тебе буде, — не раз говорила мама. — Якщо б ти добре вчився, то міг би стати інженером.

— Я буду інженером, мамо, — казав Сонні.

— Що там інженером, — сміявся я з Сонні. — От я стану вояком!

— Так, так, це все, ким ти можеш стати, — зажурено відповідала мама.

Френк О'Коннор

Часто я думав, що мама нічого не розуміє й не знає. Я мріяв стати вояком ще з дитинства.

◈

Наближалося Різдво. По всіх крамницях було повно людей. Я часто сидів і думав, що принесе мені Санта Клос. Хлопці Догерті казали, що ніякого Санта Клоса немає. Вони говорили, що то мама й тато купують подарунки. Я їм не дуже вірив. Я хотів дізнатися більше про Санта Клоса й запитався в мами.

— Він приходить до слухняних дітей, — відповіла мама.

— Він приходить до тих, хто добре вчиться, — гордо додав Сонні.

Правду кажу вам, я пробував добре вчитись. Бог був мені свідком. Та кожного разу мені щось заважало. Ось що сталося одного разу за чотири дні до різдвяних вакацій.

◈

Наш учитель, пан Довлі, дав нам важке завдання. Завдання не виходило в мене, а в Пітера Догерті тим більше. Отже ми й надумали замість школи піти на річку. Ми сподівалися, що ніхто не помітить, що нас нема у школі. Та ми глибоко помилились.

Учитель відразу помітив, що нас нема. Наприкінці дня він подзвонив мамі. Додому я повернувся пізно. Мама була дуже сердита.

— Де ти був? — суворо запитала вона мене.

— У школі, — збрехав я.

РАНОК

Мама подивилася на мене так, що я ніколи не забуду того погляду.

— Вечеря на столі, — сердито сказала мама.

Після вечері мама мовчала. Кілька днів вона не розмовляла зі мною. Мама гнівалася на мене за мою брехню.

Найгірше поводився Сонні. Одного разу він став у дверях і почав кричати до дітей:

— Ларрі не пускають на вулицю. Він утік зі школи й бігав на річку. Мама з ним тепер не розмовляє.

Думаєте, що він на тому спинився? Він продовжував мені докоряти ще й у ліжку.

— Санта Клос нічого тобі не принесе!

— Принесе, принесе! — відповів я.

— Звідки ти знаєш? — запитав Сонні.

— Чому б він мені нічого не приніс?

Сонні закричав:

— Тому, що ти ходив з Пітером Догерті на річку. Я ніколи б не грався з хлопцями Догерті!

— Та тебе й не взяли б, — запевнив я Сонні.

— Вони нечемні діти. Немає чого з ними гратись. До них поліцаї приходили.

— Цікаво, звідки Санта Клос буде все знати про мене? — запитав я.

— Мама йому про все розкаже, — відповів Сонні.

Сонні, як професор, знав усе.

— Санта Клос живе на Північному полюсі. Як же мама йому скаже? Бачу, що ти ще зовсім дурний, — сказав я маленькому братові.

— Який я дурний? Я читаю краще, ніж ти. Санта Клос нічого тобі не принесе, — гордо сказав Сонні.

Справді, я не знав чи дістану подарунок, чи ні. Мама ще сердилась на мене за річку.

У ніч перед Різдвом я вирішив сам поговорити із Санта Клосом, коли він прийде до нас. Я був певний, що він мене зрозуміє й повірить мені. Коли я хотів, то міг бути чемним. Мені так хотілося дістати забавкову залізницю від Санта Клоса.

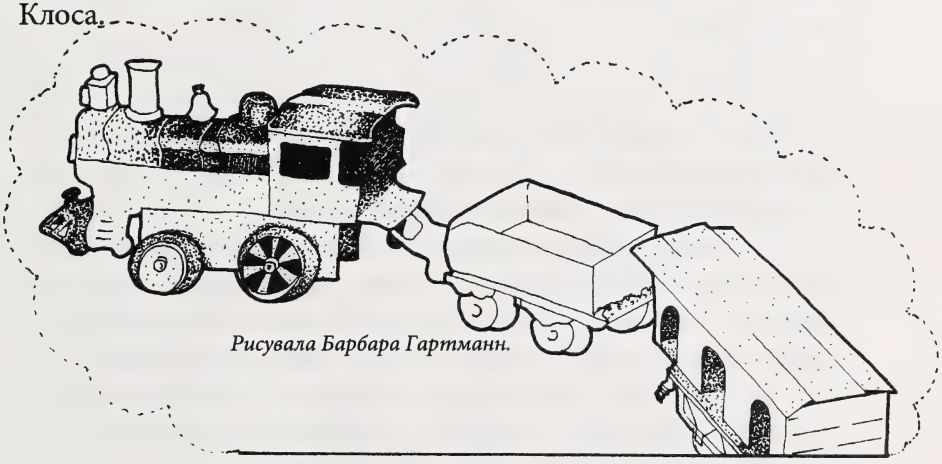

Рисувала Барбара Гартманн.

Я боявся заснути. Рахував до п'ятсот. Потім рахував до тисячі. Час від часу дивився на годинник. Час минав поволі. Санта Клос мав би з'явитись о дванадцятій годині ночі. До дванадцятої години ще було далеко. Я почав думати про щось інше.

Пригадав, як тато давав мамі гроші перед Різдвом. Мама сумно й довго дивилась на них. Думаю, грошей було мало.

Тато й мама довго мовчали. Потім я почув мамин голос:

— Ти ж знаєш, що я не можу позбавити дітей радости. Вони мають бути веселі, щасливі. Різдво — це найбільше свято року!

Тато не сказав ні слова. Вийняв мовчки решту грошей і віддав мамі.

Пізніше мама пішла до міста. Ми залишилися вдома. Мама повернулася з купою пакунків. Серед пакунків я знайшов і різдвяну свічку. Ми дуже зраділи. Це означало, що ми будемо мати Святвечір.

Сонні покропив свічку свяченою водою. Тато прочитав молитву.

— Хай світло небесне осяє нам душі...

У цьому звичаї завжди брали участь найстарший і наймолодший. Після вечері ми пили чай з різдвяним пирогом. Ось так минув Святвечір. Перед спанням ми з Сонні вивісили свої різдвяні панчохи для подарунків.

Тоді почались довгі години чекання для мене. Мені дуже хотілося спати. Та я боявся проспати Санта Клоса. Боявся проспати мою забавкову залізницю. Лежав я на ліжку й думав, що сказати Санта Клосові.

Годинник показував лише одинадцяту годину. Чути було голоси тата й мами. Вони ще довго про щось говорили. Тато почав співати. Мама почала йому підспівувати. На цьому моє чекання закінчилося. Я міцно заснув.

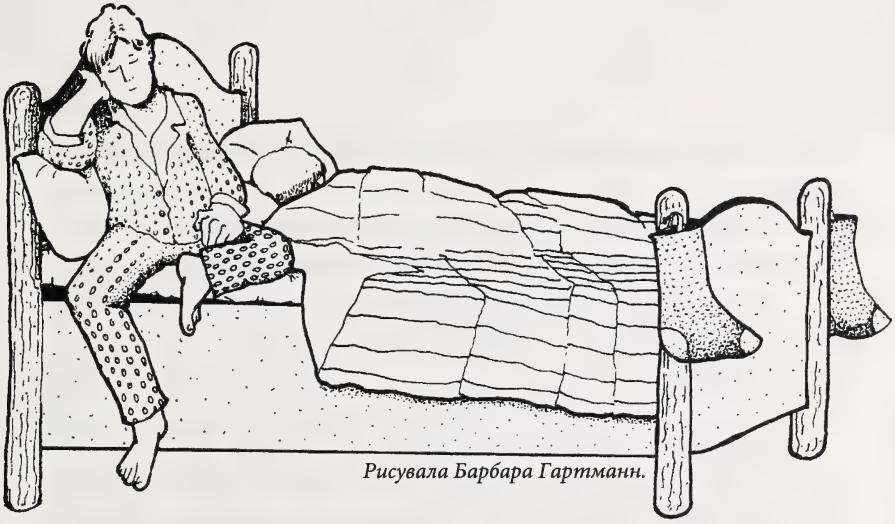

Рисувала Барбара Гартманн.

Прокинувся я вночі. Навколо було тихо й темно. Я побіг до своєї панчохи. Не знаю чому, але я відчув, що сталося найгірше. Схопив я панчоху двома руками і все зрозумів. Санта Клос уже приходив. Я був певний, що Санта Клос був поганої думки про мене. Залишив він мені книжку, олівець і перо. На самому дні панчохи я ще знайшов цукерки. Ніякої забавки! Я був дуже розчарований.

Захотів я подивитись, що дістав Сонні. У Сонні теж не було нічого цікавого. Не допомогло йому, що добре вчився. Сонні дістав такі самі цукерки й пістолет-пукавку. Це такий пістолет, що стріляє корком на мотузочку. Пістолет був дуже дешевий. Проте, це таки був пістолет!

На мою думку, пістолет був кращий за книжку. Цей пістолет міг би мені пригодитись, коли я буду гратися з хлопцями Догерті. У Сонні він буде даремно лежати.

Я подумав собі так:

«Я візьму пістолет від Сонні. Нащо він йому? А Сонні я покладу мою книжку. Він любить читати книжки. Сонні

не бачив Санта Клоса і знати не буде, що й кому Санта Клос приніс».

У той час я не думав, що роблю щось погане. Може, Санта Клос помилився? Кожен може помилитися.

Отож я взяв і поміняв подарунки. Після того я ліг у ліжко і знову міцно заснув.

Уранці мене розбудив Сонні. Він сказав, що Санта Клос подарував мені пістолет. Здивовано я подивився на пістолет. Тут же спробував відвернути увагу Сонні від пістолета. Почав розглядати і хвалити його книжку з малюнками. Сонні був задоволений своїм подарунком.

Він схопив наші подарунки й побіг до мами й тата. Для мене це була страшна хвилина, але я подумав, що Санта Клос живе далеко й ніхто нічого не знає про його подарунки. Думка ця трохи втішила мене. Я побіг за Сонні.

— Дивіться, що нам Санта Клос приніс!

Тато з мамою прокинулись. Мама лагідно всміхнулася. Та її усмішка раптом зникла. Сердитим поглядом мама глянула на мене. Від того погляду мені стало холодно.

— Ларрі, — тихо промовила мама, — де ти взяв цей пістолет?

— Санта Клос приніс мені, — збрехав я. Мене вразило, що мама про все здогадалась.

— Ти вкрав пістолет із панчохи свого брата і знову збрехав, — сказала мама. Її голос тремтів.

— Ну, досить! Не треба! Сьогодні різдвяний ранок, — заступився за мене тато.

— Я не хочу, щоб у мене син виріс брехуном і злодієм.

— Та який же він злодій! — захищав мене тато.

Хвилину всі мовчали. Тато перший сказав:

— Ось вам кожному по шість пенсів. Не загубіть! Забудьмо про цей випадок.

Я подивився на маму. В її очах були страх і розчарування. Я кинув пістолет на підлогу й вибіг на вулицю. Вулиця була порожня. Усі ще спали. Я сховався за будинком, упав на землю й гірко заплакав.

Тільки тепер я все зрозумів. Правду казали діти Догерті. Ніякого Санта Клоса немає. Це все робить мама. Цілий рік вона заощаджує гроші, зате в різдвяний ранок робить дітям велику радість. Нарешті мені було зрозуміло, чому мама так журилася за мене. Мама бажала мені тільки добра. Хотіла, щоб я добре вчився. Вона хотіла, щоб я виріс чесним і розумним.

Бідна мама! Скільки я завдав їй горя й болю.

Якщо можеш, пробач мені, мамо.

Рисувала Барбара Гартманн.

Король

В одній країні жив король. Він мав дуже гарну дочку. Вона була гарніша від усіх інших принцес і тому зробилася дуже гордою. Крім того, вона ще мала звичку насміхатися з людей.

Одного дня король захотів одружити принцесу. Він улаштував великий бенкет і запросив на нього молодих чоловіків і зблизька, і здалека. Стали ті чоловіки в один ряд: королі, принци, князі, барони.

Повели принцесу вздовж того ряду, щоб вибрала собі чоловіка. Ніхто принцесі не сподобався. З усіх вона насміхалася.

Один був товстий:

— Бочка з вином! Ха-ха-ха! — сміялася горда принцеса.

Другий був високий:

— Довгий до неба, а дурний, мабуть, як не треба! Ха-ха-ха!

Третій був малий:

— Короткий, гладкий, непотрібний такий.

Четвертий:

— Блідий, як смерть.

П'ятий:

— Має щоки червоні, як варений рак.

І так із кожного вона сміялася. Найбільше сміялася з одного короля. Він мав трохи криву бороду.

— Ха-ха-ха! У нього борода, наче дзьоб у дрозда.

І відтоді прозвали того короля Дроздобородом.

Старий батько-король побачив, що його дочка сміється з усіх женихів і дуже розізлився на неї.

Він сердито сказав принцесі:

— Я присягаю, що віддам тебе заміж за першого жебрака, що прийде до нашого палацу!

Брати Ґрімм

Рисував Йоргос Заркадас.

ДРОЗДОБОРОД

Наступного дня до палацу прийшов співець-жебрак. Він заспівав пісню, сподіваючись дістати трохи хліба.

Король почув пісню і сказав:

— Покличте до мене того співця-жебрака!

До палацу ввійшов чоловік у брудній старій одежі. Він знову заспівав перед королем та принцесою. Коли скінчив співати, попросив, щоб дали йому щось поїсти.

Король відповів:

— Твій спів так мені сподобався, що я тобі віддам свою дочку за дружину.

Принцеса злякалась, але король твердо сказав:

— Я присягав, що віддам тебе за першого жебрака. Від своєї присяги не відступлю!

Принцеса почала плакати і просити батька не робити цього. Король не слухав. Того самого дня її повінчали із співцем-жебраком. А тоді король сказав:

— Не можна, щоб дружина жебрака жила в моєму палаці. Іди геть разом зі своїм чоловіком.

Жебрак узяв принцесу за руку. Разом вони вийшли з палацу й пішли пішки. Прийшли до великого гарного лісу. Принцеса питає:

— Чий це ліс?

— Короля Дроздобородa. Якби ти вийшла за нього заміж, був би твій.

— Ох, яка я нещаслива. Чому я не вийшла заміж за короля Дроздобородa? — заплакала принцеса.

Вийшли на широкі поля.

— Чиї ці поля? Чия земля?

— Короля Дроздобородa. Якби ти вийшла за нього заміж, усе було б твоє.

— Ох, яка я нещаслива. Чому я не вийшла заміж за короля Дроздобородa?

— Мовчи! Мені зовсім не подобається, що ти так жалієш за королем Дроздобородом! Хіба я поганий для тебе? — запитав жебрак.

Нарешті принцеса й жебрак підійшли до дуже маленької старої хатини й зупинилися.

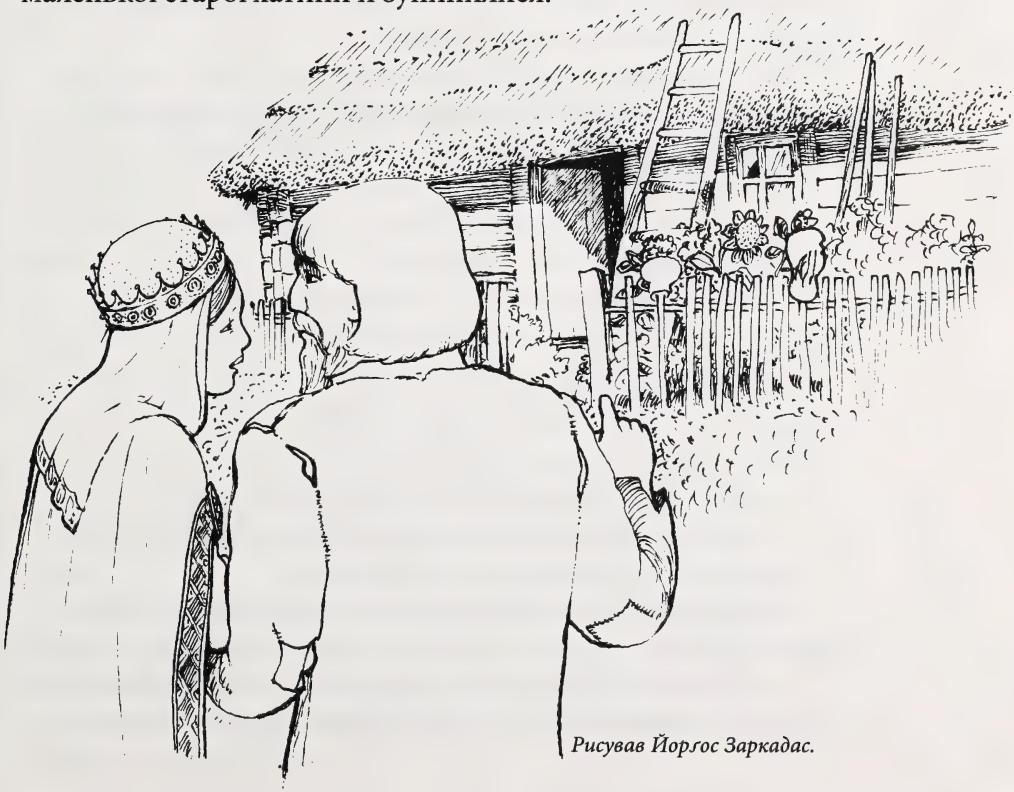

Рисував Йоргос Заркадас.

Принцеса запитала:

— Чия це така бідна хатина?

— Моя і твоя, — відповів жебрак. — Ми разом будемо в ній жити.

— Ой! Ой! Яка я нещаслива! — знову заплакала принцеса.

Хата була така низенька, що принцеса нахилилась, щоб увійти до неї.

— А де мої слуги? — запитала вона.

— Які слуги? — здивувався жебрак. — Ти мусиш сама робити все, що треба. Розпали вогонь у печі та звари щось їсти. Я дуже стомлений і голодний.

Але принцеса не вміла ні вогонь у печі розпалити, ані їсти зварити. Чоловік мусив сам усе робити. Повечеряли, що мали, і лягли спати.

Уранці чоловік каже принцесі:

— Щоб мати щось їсти, мусимо заробляти гроші. Дружино, починай плести кошики.

Він нарізав лози, приніс її додому й показав принцесі, як плести кошики. Вона почала плести. Та так погано плела, що подряпала руки до крови.

— Ой! Ой! Болить! — заплакала принцеса.

— Я бачу, що ця робота не для тебе, — сказав чоловік. — Спробуй прясти, може це буде краще.

Принцеса пробувала прясти, але тонка нитка порізала їй пальці.

— Ось бачиш, ти нездатна до ніякої роботи, — сказав чоловік. — Будемо з тобою дуже бідні. Спробуймо ще

продавати горщики та всякий глиняний посуд. Я закуплю що треба, а ти підеш на базар і будеш продавати.

— Біда мені, — подумала принцеса, — на базарі будуть люди з батькового королівства. Як побачать мене, то будуть із мене насміхатись.

Та що робити? Мусила послухати чоловіка, бо треба було грошей на харчі.

Першого дня на базарі продавалось їй добре. Люди задивлялись на її красу. Купували в неї посуд. Платили так, як вона казала. За ці гроші принцеса з чоловіком могли прожити кілька днів.

Потім чоловік знову закупив багато всякого глиняного посуду. Принцеса розклала це все на краю базару, щоб продавати. Аж тут п'яний вояк наїхав конем на її посуд і розбив усе на кусочки. Принцеса заплакала з жалю й не знала, що робити.

— Що мій чоловік скаже! — жалілась вона. Побігла додому й розповіла про все чоловікові.

— А чого ж ти розклала посуд на краю базару? — запитав її чоловік. — Не плач. Я бачу, що ти нездатна до самостійної праці. Я був сьогодні в королівському палаці й питав, чи потрібно їм служниці в кухні. Мені сказали, що візьмуть тебе до праці, але тільки за харч. Іншої платні не буде.

Так принцеса стала служницею в кухні. Треба було сповняти накази кухаря й робити всяку чорну роботу. Під фартушком вона ховала два малих горнятка і в них складала всякі недоїдки. Приносила це додому, щоб і чоловік мав щось їсти.

Одного разу король тієї країни, де працювала на кухні принцеса, одружував сина. У палаці справляли багате весілля. Бідна принцеса-служниця стояла при дверях і думала про свою долю. Вона дуже жаліла, що через свою гордість стала такою бідною.

Слуги ставили на столи всякі смачні страви. Коли виносили тарілки, то часом кидали служниці недоїдки. Вона складала їх у свої заховані горнятка, щоб занести додому чоловікові на вечерю.

Аж ось зайшов у залю сам король. На ньому була шовкова одежа, прикрашена золотом. Він побачив гарну служницю, що стояла біля дверей, і захотів з нею потанцювати. Вона відмовлялася, як тільки могла. А коли приглянулась, то побачила, що це король Дроздобород, який її колись сватав і з якого вона насміхалася. Принцеса дуже перелякалася. Король Дроздобород узяв її за руки й почав танцювати. Шнурок, що на нім висіли горнятка під фартушком, урвався. Горнятка впали. З них висипалися всі недоїдки, що вона того дня назбирала.

Гості, побачивши це, почали голосно сміятися. Бідна принцеса дуже засоромилася.

Вона вирвалась із рук короля Дроздобородa й вибігла із залі. На сходах її хтось наздогнав. Глянувши, вона побачила, що це знову король Дроздобород. Він ласкаво заговорив до неї:

— Не бійся мене. Так, я король Дроздобород. А ще я твій чоловік-жебрак. Заради тебе я зробився ще й вояком, що потоптав твій глиняний посуд. Усе те я робив, щоб зламати твою гордість і покарати тебе за насмішки.

Принцеса сказала крізь сльози:

— Я образила тебе тяжко. Я не гідна бути твоєю дружиною.

Але король Дроздоборід відповів:

— Не плач. Усе лихо вже минуло. Тепер ми справимо справжнє весілля.

Прийшли служниці й повели принцесу до кімнат у палаці. Там одягнули її в багату весільну одежу. Прийшов її батько. Усі гості бажали принцесі щастя в житті з королем Дроздобородом. Заграла оркестра. Почалося радісне й величаве весілля.

Мудрець

Не зневажай людину

Один мудрий чоловік сказав так:

— Не зневажай людину, що негарна або погано вбрана. Може ця людина чудова й добра. Ти не все можеш побачити очима.

Краще промовчати

Один мудрий чоловік сказав так:

— Я часто жалкував про те, що говорив колись. Зате я ніколи не жалкував про те, що мовчав.

Пильнуй самого себе

Один мудрий чоловік сказав так:

— Мудрий той, хто виправляє свої помилки й займається собою. Він мудрий, бо не тратить часу й не рахує чужих помилок.

Абу-ль-Фарадж

Шкода людини, а не грошей

Синові одного царя померла служниця. З великого горя царевич плакав і плакав. Він часто ходив на її могилу.

— Як можеш ти бути царем, коли ти журишся такими дрібницями. Та це малі гроші, що ти заплатив за служницю.

— Я плачу не за грішми, а за тим, що втратив добру людину, — відповів царевич.

◈◈◈

СКАЗАВ...

Милосердна

Дійові особи

Розповідач.
Старий дід.
Пані.

Розповідач. Була собі багата пані. Одного разу прийшов до неї старий дід-жебрак і просить милостиню.

Старий дід. Подайте, Христа ради! Подайте, милосердна пані!

Пані. (*Говорить до себе*). Дам дідові щонебудь. Дам це маленьке яєчко. Нехай помолиться за мене. Це буде для спасіння моєї душі.

Розповідач. Пані подала дідові яєчко.

Пані. На тобі, діду, яєчко. З'їж його й помолись за мене Богові.

Старий дід. Дякую вам, пані. Господь нагородить вас за вашу доброту.

Розповідач. Пішов старий дід, а пані каже сама до себе:

Пані. Дала дідові яєчко. А чи не забуде він помолитися за мене? Спитаю його!

Розповідач. Пані кличе діда.

Пані. Діду! Діду! Вернися! Ходи сюди!

Борис Грінченко

Старий дід. Що таке, пані?

Пані. Чи не забудеш помолитися за мене?

Старий дід. Ні, не забуду. Помолюся.

Розповідач. Пішов дід, а пані думає:

Пані. Ось дала йому яєчко. А він забуде помолитися за мене. Пропаде спасіння моєї душі.

Розповідач. Пані знову кличе діда.

Пані. Діду! Діду! Вернися! Ходи сюди!

Старий дід. Що там таке знову?

Пані. Діду! Чи дала я тобі яєчко? Чи не забудеш ти, хто тобі дав яєчко? Чи помолишся за мене?

Старий дід. Та пам'ятаю, що ви дали. Помолюся.

Розповідач. Пішов дід, а пані знову кличе.

Пані. Діду! Вернися! Чи я тобі, діду, дала яєчко? Чи не забудеш мене?

Старий дід. Ох, пані! Дали мені те нещасне яєчко та й очі мені виїдаєте! Візьміть його собі назад! Не хочу його!

Розповідач. Старий дід махнув рукою, кинув пані яєчко й пішов.

Пані. О, Боже! Який злий і невдячний! Через того діда душу свою не спасла. Поганий дід ще й яєчко розбив. Щоб йому добра не було!

Розповідач. Пані розчаровано похитала головою й пішла до хати.

Рисував Йоргос Заркадас.

Два

В одному селі жили два рідні брати. Вони мали землю, на якій спільно працювали. Кожного року, після жнив, розділяли збіжжя на дві рівні частини.

Обидва брати були одружені. У старшого було четверо дітей. У молодшого брата дітей не було. Брати щиро любили один одного й добре жили між собою.

Однієї ночі, після жнив, молодший брат не міг заснути. Він лежав і думав:

«Ми тяжко працювали й зібрали добрий урожай. Але чи добре ми поділили збіжжя? Я без дітей, а брат має четверо. Йому треба більше хліба, щоб діти не голодували. Піду на поле й перенесу трохи своїх снопів до його частки. Зроблю це так, щоб він не помітив».

Пішов молодший брат і переніс снопи.

Не спалося і старшому братові тієї ночі. Лежав він та й думав:

«Я маю чотири сини. Вони скоро виростуть і будуть мені допомагати в роботі. А мій брат без дітей. Він не має радости в житті. Я потішу його. Піду на поле й перенесу трохи своїх снопів до його частки. Він не буде про це знати».

Старший брат пішов на поле й переніс трохи своїх снопів до частки молодшого брата.

Уранці брати вийшли в поле й дуже здивувалися. Вони побачили, що число снопів у частці кожного з них не зменшилося. Але обидва мовчали. Кожний зберігав свою таємницю.

Наступної ночі зробили те саме. Кожний переніс трохи своїх снопів до братової частки. Так робили вони кілька разів, аж однієї ночі зустрілися, переносячи снопи.

Тоді вони зрозуміли, чому в частці кожного з них число снопів залишалося завжди однаковим — не зменшувалось і не збільшувалось.

Л. Цукерман

Поклавши снопи на землю, брати обнялись і пообіцяли один одному ніколи не розлучатися. Вони прожили все своє життя у братній любові, допомагаючи один одному.

Рисував Орест Васараб.

БРАТИ

Зачарований

Був собі бідний жебрак. Що ж він мав? Тільки дірку в кишені. Одяг у нього був такий брудний, що ніхто не хотів узяти його до себе ночувати. А ще він був німий. Коли хтось давав йому шматок хліба, жебрак не міг навіть подякувати. Тільки дивився вдячно своїми чудовими ясно-синіми очима.

Одного разу спав бідний німий жебрак у порожній комірці. Прийшов у комірку злодій. Побачив жебрака. Зрадів злодій і відразу почав шукати грошей у жебракових кишенях. Шукав, шукав, але знайшов тільки дірку в одній кишені. У другій кишені й дірки не було. Залишив злодій жебракові ту дірку, а сам ліг спати в кутку комірки.

Лежав собі злодій, але заснути не міг. Аж раптом у комірці засіяло ясне світло. Таке ясне, що злодій злякався. У цьому ясному світлі з'явилися три жінки. Вони схилилися над сплячим німим жебраком. Перша з них сказала:

— Дивіться, сестри, як спокійно спить найбідніша людина на світі.

Рисував Йоргос Заркадас.

Карел Чапек

— Людина ця найбідніша, — додала друга, — але знайде вона найбільший скарб на світі!

— Але тільки по смерті, — закінчила третя.

Злодій став уважно слухати.

— Коли цей жебрак помре..., — почала перша жінка.

— Його поховають там, де закопаний найбільший скарб на світі, — додала друга.

— Так хоче доля! — закінчила третя.

— А де його поховають? — крикнув злодій.

Та три жінки його вже не чули. Вони зникли. По них залишилося лише ясне сяйво.

Злодій подумав:

«Значить, цього жебрака поховають там, де закопаний найбільший скарб на світі. Відтепер я ходитиму за ним усюди. А коли він помре, то я подивлюся, де його поховають. Тоді буду копати на тому місці і знайду скарб. Хіба ж я не хитрий? Знайду той скарб і куплю собі хату, кожух та золоті персні».

Уранці німий жебрак прокинувся й кулаком витер свої ясно-сині очі. Злодій почав його питати, хто він такий та куди йде. Але німий жебрак не міг відповісти ні на одне запитання. Він тільки дивився на злодія своїми ясно-синіми очима.

— Знай же, жебраче, — сказав злодій, — я тепер усюди ходитиму за тобою. А спробуй мені втекти, то я поб'ю тебе!

ЖЕБРАК

Пішов жебрак від хати до хати, а злодій крок у крок за ним. Часом жебрак діставав шматок хліба, а часом тільки його сварили. Сварку злодій залишав жебракові, а хліб сам з'їдав. Іноді злодій крав курча або кролика і смажив його собі на вогні, але жебракові не давав і кісточки облизати.

«Хай умре з голоду, тоді я швидше знайду той скарб», — думав злодій.

Та німий жебрак не вмирав. Ходив собі від села до села, а жадібний злодій — за ним. І так обійшли вони разом весь світ.

Рисував Йоргос Заркадас.

Одного разу йшли вони темним лісом. Була вже ніч. Прийшли до самітньої хати в лісі. Німий жебрак постукав у двері. Відчинив йому Їра. А цей Їра був розбійник. Жебрак жестами попросився заночувати. Їра дуже розсердився, відштовхнув жебрака й закрив йому перед носом двері.

Жебрак побачив буду й поліз до неї. У буді лежав злий пес-вовкодав. Та коли жебрак заліз до нього, пес лагідно посунувся й радо помахав хвостом.

— Хе, — утішився злодій, — і я там ляжу!

Але пес раптом зірвався, страшно загарчав і кинувся на злодія. Переляканий злодій вискочив з буди й почав бити кулаками по дверях хати.

— Пустіть мене до хати, пане господарю, а то ваш пес мене розірве! — кричав він.

— Плати! — сказав Їра.

— Та я заплачу! — пообіцяв злодій. — Заплачу вам, коли викопаю великий скарб!

Коли Їра це почув, то вхопив злодія за плечі.

— Ану, який скарб і де він?

Не дуже радо, але злодій усе розказав Їрі. Розказав, що він бачив трьох жінок, які сказали, що там, де поховають жебрака, схований найбільший скарб на світі.

— Еге, — сказав Їра.

Він замкнув злодія в коморі і став думати, що робити з жебраком.

«Піду я, — сказав собі Їра, — за жебраком. Дочекаюся його смерти. Подивлюся, де його поховають, а тоді викопаю

скарб і стану дуже багатий. Хіба ж я не хитрий?»

Уранці жебрак устав, погладив пса й пішов у дорогу. Їра пішов за ним. А злодій сидів замкнений у коморі. Він налякався, що загубить жебрака, а Їра вкраде його скарб. Злодій витягнувся тоненький, як волосинка, і виліз вузенькою шпарою надвір. Коли побачив жебрака та Їру, пішов тихенько за ними.

Так минув місяць. Набридло Їрі ходити за жебраком. Одного дня він подумав:

«А чого я буду бігати за ним? Ось заріжу його й поховаю. Там, де поховаю, там і буде мій скарб».

Витягнув Їра ножа й почав гострити його. А злодій побачив це й побіг до села кликати людей. Він боявся, що Їра забере весь скарб собі. Злодій розказав людям про зачарованого жебрака. Розказав їм, що там, де жебрака поховають, лежить великий скарб, і що розбійник Їра ходить за жебраком, щоб викопати той скарб і забрати все собі. Коли люди це почули, кожний з них приготував собі торбу з хлібом, узяв лопату в руки й побіг за жебраком.

Їра сидів і гострив ножа, щоб зарізати жебрака. Коли він нарешті підвів голову, то побачив навколо себе багато червоних жаринок. Це світилися так жадібні очі людей, які прибігли викопати скарб.

«Що це таке? — подумав Їра. — Уб'ю й поховаю цього жебрака. Вони потім заріжуть мене й самі викопають скарб. Ні! Так не буде!»

А німий жебрак спокійно собі спав серед величезної юрби. Навколо сиділи люди й дивилися на нього злими кривавими очима.

Рисував Йоргос Заркадас.

Уранці жебрак прокинувся. Він навіть не здивувався, що навколо нього було так багато людей. Промив росою очі та й пішов далі. А люди пішли за ним. Кожен хотів бути якнайближче до жебрака. До полудня жебрак не випросив жодного шматка хліба. Він сів, голодний, на камінь та й трусився, мов сухий листочок. Люди виймали зі своїх торбинок хліб і їли, але жебракові ніхто нічого не давав.

«Нащо його годувати, — думали люди, — йому давно час померти».

Уночі жебрак знову ліг спати. Люди посідали навколо нього. Злісно дивилися один на одного, і скреготали зубами, наче хотіли кусатися. А серед них тихо-тихесенько, мов дитина, спав жебрак.

Так минув день, два, три, чотири... Людей з кожним днем ставало все більше й більше. Усі хотіли знайти скарб

по смерті старого жебрака. І всі вовчими очима дивилися один на одного, ходячи за ним. Були серед них інші жебраки, були злодії та розбійники, а були й багаті люди, які хотіли розбагатіти ще більше. Багаті їхали за жебраком на возах, щоб відразу повезти той скарб додому. Найбагатші самі не йшли, а висилали слуг, щоб не проґавити смерти й похорону жебрака. А попереду всіх ішов жебрак із кривою палицею й чудовими ясно-синіми очима.

Однієї ночі жебрак ліг спати на солому серед широкого поля. Люди посідали навколо й чекали. Декілька людей змовилися вбити жебрака цієї ночі й порізати його на шматки. Потім кожен візьме шматок, поховає його там, де захоче, і викопає на тому місці скарб. Узяли вони ножі й пішли до жебрака.

Та як тільки вони підійшли до нього, солома, де спав жебрак, загорілася аж до неба. Вогонь освітив тисячі бліdих облич. Коли солома згоріла, угору піднявся гарячий попіл з мертвого жебрака й засипав людям очі. З очей закапали сльози. Поволі із сльозами зникали злі червоні жаринки в очах людей. Люди нарешті подивилися один на одного аж до самого серця. Тільки тепер вони побачили чудові зірки на небі, що були кращі за золото. Побачили щирість у серці, що була краща за всякий скарб. Люди побачили добрі погляди в очах інших людей. Усі раптом зрозуміли, що їхні очі зачаровані попелом з німого жебрака. Тож знайшли вони і справді там, де поховали німого жебрака, найбільший скарб на світі — добрі погляди у власних очах.

Відтоді давно вже всі розійшлися по світі, але ще й досі ходять вони з лагідними очима, які бачать усе гарне й добре в житті. Зустрінувши таку людину, ви відразу бачите з її погляду, що вона бажає вам усього найкращого на світі.

Найя

Кобра підвела голову й подивилася через скляну стінку своєї клітки.

Перед нею стояло двоє людей, яких вона ненавиділа. Вони стояли, розмовляли й з цікавістю дивилися на неї.

О! Ці підлі люди! З якою насолодою вчепилася б вона зубами в кожного з них...

Найя була зла. Вона піднялася на хвості. Люди підійшли ще ближче до клітки й щось говорили. Кобра не розуміла їх. Її очі стали великі, шия роздулась. Вона ненавиділа людей.

— Яке могутнє тіло... Це — *Naja tripidians* — найсильніша змія Індії.

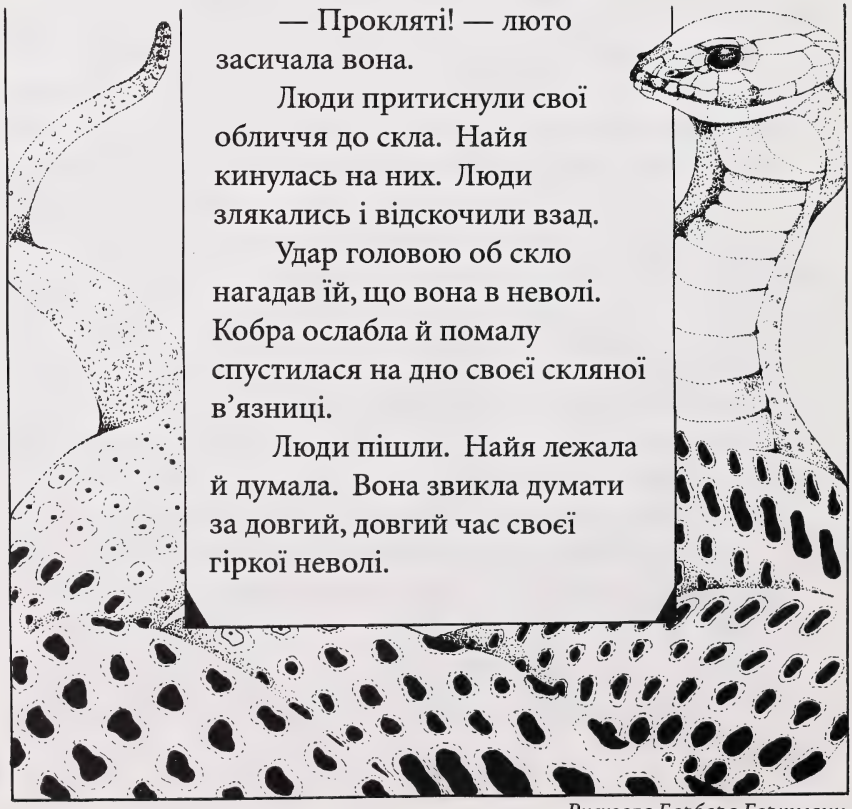

— Прокляті! — люто засичала вона.

Люди притиснули свої обличчя до скла. Найя кинулась на них. Люди злякались і відскочили взад.

Удар головою об скло нагадав їй, що вона в неволі. Кобра ослабла й помалу спустилася на дно своєї скляної в'язниці.

Люди пішли. Найя лежала й думала. Вона звикла думати за довгий, довгий час своєї гіркої неволі.

Рисувала Барбара Гартманн.

Г. Гасенко

З ДЖУНҐЛІВ

Днями й ночами лежала вона і пригадувала собі своє вільне життя. Життя під небом рідного краю...

Там жила вона у старому індійському храмі серед джунґлів. Після обіду вона вилазила погрітися на сонці. Отак лежала вона до вечора. Увечері Найя вилазила з храму й тихо повзала у траві.

Усі у джунґлях боялися Найї, боялися зустрічати її на своєму шляху.

Кобра зі злістю кидалася на своїх ворогів. Жовта смертельна отрута капала з її зубів.

Найя знову підвела голову й ненависно подивилася на свою в'язницю. О, вона пам'ятає, як опинилася в ній. Добре пам'ятає!

Це було давно, давно...

Минуло вже шість років. Будь проклятий той день, коли вона задумала повзти до річки! Тихо повзла вона у траві і скоро досягла річки. По дорозі з'їла десять мишей і сита виповзла на сонце. Заснула вона на великому камені над самим берегом річки. Ураз Найя почула плескіт води. У цей момент щось сильно вдарило її по голові...

Пробудилася кобра в маленькій і душній скриньці. Навколо неї щось гуділо, її кудись несли, ставили, трясли... Вона лежала й нічого не розуміла. Потім її випустили — у скляну клітку. І тут вона зрозуміла, що ніколи більше не

побачить свого рідного краю, ніколи не буде знати волі. Ніколи, ніколи...

І це все вони, ці жорстокі люди...

Найя закрила очі і знову почала мріяти про джунґлі, про свій дім.

Найю потурбували. Принесли їсти. У клітку пустили двох зайців. Бідні зайці тулились один до одного, щоб кобра не побачила їх. Але Найя не підводила голови. Паличка доглядача штовхнула її.

Найя нарешті підвелась і побачила зайців. Вона хотіла кинутись на них, але не кинулась. Кобра почала помалу хитатися, стоячи на хвості.

Вони нікуди не можуть утекти. Вони такі самі невільники, як і вона. І так буде сьогодні, завтра, позавтра. І так буде до кінця. Ні, треба на волю, додому... до рідного краю...

Кобра стояла й хиталася, наче танцювала свій танок смерти. Тіло її хиталося то взад, то вперед. Раптом вона в якійсь екстазі вкусила зубами своє власне тіло...

Конвульсійно Найя впала на дно клітки, а її отруйні зуби все ще продовжували кусати тіло.

Нарешті вона затихла. Глянула по клітці. Стіни якось зникли, а замість стелі, там — угорі, вона побачила небо свого рідного краю.

Навколо неї джунґлі... Вона повернулася додому...

Коротка довідка про кобри

Кобри живуть серед каміння, у норах гризунів, часто поблизу жител людини. У червні самка відкладає 6–19 яєць, з яких у вересні виходять молоді кобри.

Живляться кобри дрібними тваринами.

При появі небезпеки кобри можуть розширювати шию й передню частину тулуба, утворюючи так званий «капюшон». Вони це роблять, випростуючи перших вісім пар ребер.

Кобри поширені в Африці й південній Азії. Існує 6–10 видів кобр. Одна з найвідоміших кобр — окулярна змія, або індійська кобра, з малюнком окулярів на «капюшоні».

Більшість видів кобр дуже отруйні.

Морозенко

Колись давно в одному селі жила жінка Параска. У неї було дві дочки. Одна дочка була рідна. Вона називалася

Катря. Катря була погана, зла й ледача дівчина. Цілими днями вона сиділа біля печі та їла пампушки.

Друга дочка була нерідна. Вона називалася Маруся. Батьки Марусі давно померли, і вона була сиротою. Маруся була гарна, добра і працьовита дівчина. Вона виконувала всю хатню працю.

Параска любила рідну дочку Катрю й не любила нерідної дочки Марусі. Цілими днями вона сварила бідну сироту.

Одного року була дуже холодна зима. Селяни говорили, що до їхнього лісу прийшов Морозенко. Говорили, що Морозенко шукає дружину для свого сина. Якщо селяни не дадуть йому гарної дівчини, то він заморозить їхні посіви й худобу. Зажурені селяни прийшли запитати в Параски, як мудрої жінки, що їм робити.

— А дайте Морозенкові сироту Марусю! — крикнула Катря, жуючи пампушку біля печі.

— Правильно, — сказала Параска. — Треба відвезти до лісу Марусю!

Селяни погодились.

Наступного дня запрягли коней у дерев'яні сани, посадили на них бідну Марусю й відвезли до лісу. Лишили її там одну на снігу під деревом.

Сидить перелякана Маруся під деревом. Раптом щось зашуміло в лісі. Дивиться дівчина, а перед нею стоїть маленький дід із синім носом і льодяною бородою. На ньому бідний одяг.

Еміль Блєму

Рисував Йоргос Заркадас.

— Марусю, — каже дід, — я дуже змерз. Дай мені свій кожух.

— Візьми, дідусю! Тобі буде тепліше, — лагідно відповідає Маруся.

Зняла Маруся свій кожух і віддала дідові.

— Марусю, — каже дід, — я дуже голодний. Дай мені хліба.

— Візьми, дідусю, поїж, — відповідає Маруся.

Вона подала дідові свій хліб.

Раптом засіяло ясне світло. Дід ураз змінився. Перед Марусею стояв високий гарний чоловік із довгою сивою бородою. На ньому був багатий кожух, покритий блискучими діямантами.

— Марусю! — сказав він. — Я Морозенко. У тебе надзвичайно добре серце. За твою доброту я одружу тебе зі своїм сином, князем Березнем. Чи підеш за нього заміж?

— Піду, — відповіла Маруся.

Морозенко плеснув тричі в долоні. З'явився гарний князь Березень, узяв Марусю за руку й повів до кришталевого палацу. Стала Маруся щасливою й багатою. Любила вона князя Березня, а князь Березень дуже любив і шанував її.

Одного разу Маруся вирішила поїхати в село, де колись жила. Запрягли для неї білих коней у золоті сани. Їде Маруся — гарна, багата й щаслива. Усі селяни на неї дивляться.

Побачили її й Параска з Катрею — аж позеленіли від заздрости.

Катря закричала на Параску:

— Мамо! Я поїду до лісу! Я також хочу стати такою багатою, як Маруся!

— Добре, доню! — відповіла Параска. — Тільки вдягайся тепліше й бери багато їжі.

Одяглася Катря у два кожухи, узяла цілу торбу смачних пампушок. Параска відвезла її до лісу й посадила на снігу під деревом.

Сидить Катря й чекає на Морозенка. Раптом щось зашуміло в лісі. Дивиться Катря, а перед нею стоїть маленький дід із синім носом і льодяною бородою. На ньому бідний одяг.

— Катре, — каже дід, — я дуже змерз. Дай мені свій кожух.

— Ще чого! — сердито відповідає Катря. — Я й сама змерзла. Нічого тобі не дам.

— Катре, — каже дід, — я дуже голодний. Дай мені хліба.

— Ще чого! — відповідає Катря. — Я й сама голодна. Іди геть!

Раптом засіяло ясне світло. Дід ураз змінився. Перед Катрею стояв високий гарний чоловік із довгою сивою бородою. На ньому був багатий кожух, покритий блискучими діямантами.

— Катре! — сказав він. — Я Морозенко.

— Морозенко! — зраділа Катря. — Я тебе давно вже чекаю. Де твій син? Одружи його зі мною!

— Добре, — відповідає Морозенко.

Морозенко плеснув тричі в долоні. Перед Катрею з'явився кришталевий палац. Із палацу вийшов гарний молодий хлопець у багатому одязі.

— Ось тобі чоловік. Візьми його за руку, — каже Морозенко.

Засміялася Катря. Підбігла до хлопця, узяла його за руку. Та що це? Страшний холод пройняв її.

— Ой! Ой! Рятуйте! Я замерзаю... Ря-туй-те-е-е...

Та ніхто не чув Катриного крику. Параска знайшла замерзлу дочку на снігу під деревом аж на другий день.

Кажуть люди, що заздрісна людина не може бути щасливою. І ще кажуть, що найбільше багатство — це добре серце.

Дотримав слова

Коли Наполеон Бонапарт був ще хлопцем, він ходив до військової школи в місті Аяччіо. Біля школи щодня стояла жінка і продавала яблука. Наполеон дуже любив яблука й завжди купував їх у жінки. Але не

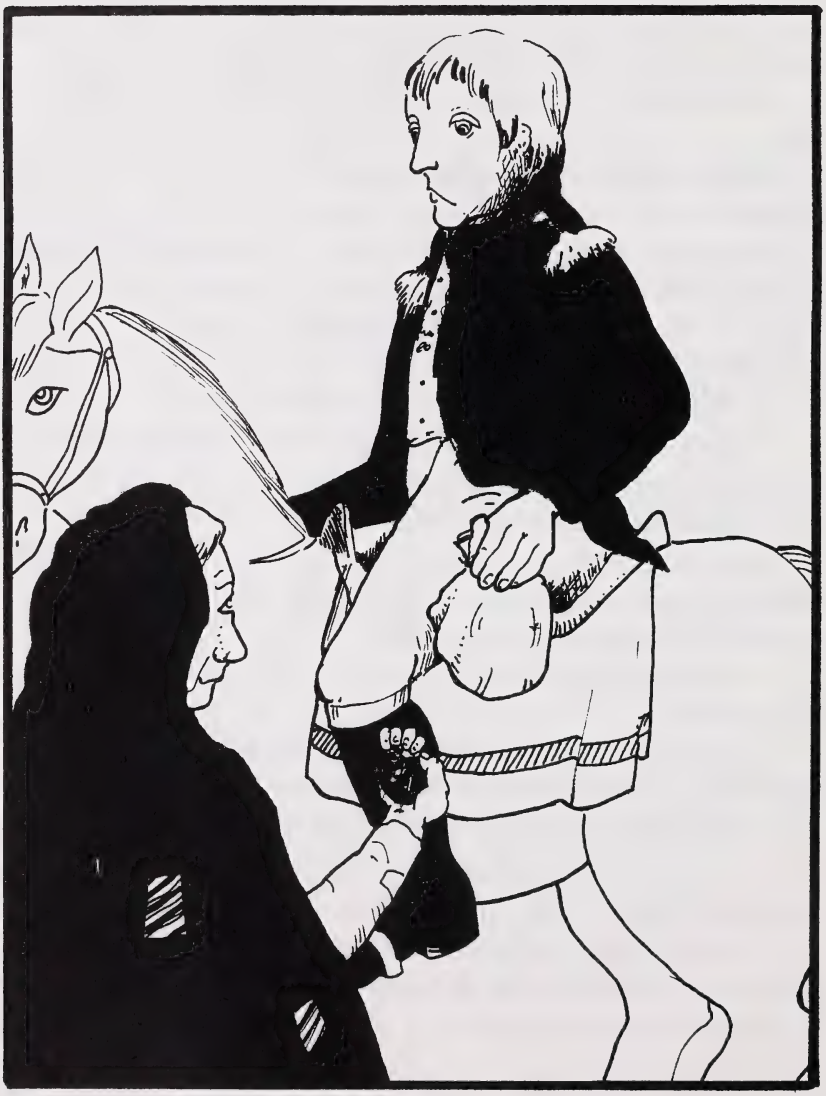

Рисувала Барбара Гартманн.

завжди в нього були гроші. Та жінка вірила йому й часто давала яблука в борг.

Одного разу Наполеон жартома сказав жінці, що віддасть їй гроші, коли стане імператором.

Через деякий час Наполеон закінчив школу й виїхав з міста Аяччіо. Він забув про свій борг. Час проходив. Наполеон став консулом, потім імператором Франції.

Одного разу імператор Наполеон Бонапарт повернувся до міста Аяччіо. Він їхав по місту зі своїми генералами. Згадував своє дитинство. Згадав і ту вулицю, по якій ходив до школи, та жінку з яблуками. Згадав і свій борг. Поїхав Наполеон на ту вулицю, де колись стояла жінка з яблуками. Він відразу пізнав її, хоча вона вже дуже постарілась.

— Чи ти пізнаєш мене? — запитав Наполеон.

Старенька жінка здивовано подивилась на багатий почет навколо Наполеона й покивала головою.

— Що обіцяв Бонапарт, того Наполеон дотримає! — сказав імператор.

Він нахилився з коня й подав старенькій жінці повний мішечок золота.

— Віддаю тобі мій борг, — пояснив Наполеон. — Купи собі за ці гроші гарну хату. Хочу, щоб на старість тобі не було холодно.

Так сказав Наполеон і поїхав далі. А старенька жінка ще довго стояла на вулиці й зачаровано дивилася йому вслід.

Парне

— Андрій і Давид, Вікторія та Юрій... — учителька монотонним голосом вимовляла імена учнів.

Вона недавно дала нам завдання й тепер ділила нас на пари. Це страшна кара! Чому ми самі не можемо вибирати, з ким хочемо працювати?

— ...Марко й Наталка, Оксана й Хуліо... — продовжувала вчителька.

Я слухав уважно. Цікаво, хто буде моїм напарником? Якого дурня вона мені призначить? Учителька часто каже нам, що треба вміти добре співпрацювати з усіма. Та це не для мене. Нехай інші так роблять! А я хочу бути зі своїми друзями.

— ...Ігор і Раджив... — промовила вчителька.

Що?! Я... й Раджив? Я мушу працювати з Раджівом? Дайте мені спокій! Навколо себе я почув сміх моїх друзів.

Раджив! Чому я мушу з ним працювати?

Раджив — новий учень у клясі. Відколи він прийшов до нашої школи, він ще не знайшов собі друзів. А я не хотів бути одним із них! Ні, я не расист. Я не маю нічого проти еміґрантів. Просто, я вже маю своє коло друзів і не потребую нікого іншого. Ми всі любимо забавлятися й не дуже любимо вчитися. Ми розуміємо один одного. Нам весело й добре разом.

А тепер? Що мої друзі будуть думати? Я подивився на них. Вони сміялися. Так, справа ясна! Я не хочу й не буду працювати з Раджівом! Треба щось придумати й відмовитись від нього.

Я знову почув голос учительки.

— Ваші завдання мусять бути готові на завтра.

Як на завтра? Це неможливо! Усі учні у клясі запротестували. Але вчителька навіть не слухала наших протестів. Не було виходу. Мені доведеться працювати з Раджівом.

Дарія Порохівник

Нашим завданням було написати про користь, яку приносить людям світова торгівля. Ну, що ж ми з ним напишемо? От, нещастя!

Раптом я почув голос Раджива.

— Де ти хочеш робити наше завдання?

Раджив стояв біля моєї парти й дивився на мене своїми великими чорними очима.

— Якщо хочеш, ми можемо працювати в мене. Я маю деякі ідеї, — сказав Раджив.

— Ну, гаразд, — невдоволено відповів я.

Раджив жив у великій новій хаті. Там були всі ознаки сучасного життя: телевізор, відео, мікрохвильова піч, комп'ютер. Але його хата все ж таки відрізнялася від хат моїх друзів. У Раджива я побачив різні цікаві речі, що розповідали про життя країни, з якої він походив.

На стіні висіла старовинна срібна шабля.

— Чия це шабля? — запитав я, хвилюючись. Це ж була не забавка, а справжня зброя!

— Це шабля мого діда, — відповів Раджив. Він почав розповідати мені про Індію, про свою родину, про вуйка, який займається в Індії охороною слонів від браконьєрів. Я був здивований, дізнавшись, що індійські слони починають зникати через торгівлю слоновою кісткою.

Багато нового й цікавого побачив і почув я того вечора.

ЗАВДАННЯ

— Світова торгівля не завжди веде до найкращого. Ось чому треба шанувати природу й берегти індійських слонів, — закінчили ми наступного дня представлення нашого завдання перед клясою.

Кляса була зворушена. Я почув оплески учнів і побачив добрі усмішки на обличчях моїх друзів.

— Чудово! Поздоровляю вас! — похвалила нас учителька. — Чи ви це разом зробили?

— Так, — відповів я й подивився на Раджива. — Ми зробили це разом.

Рисував Марсель Префонтейн.

Бджілка і

«Бджілко! — крикнула Зозуля. — Сядь, спочинь зі мною.
Любо-мило спочивати в холодку весною.
Будем звідси ми дивитись, як земля радіє,
Як горить і сяє сонце, як садок біліє.
Будем слухати з тобою, як степи співають,
Як шумлять широкі ріки, як вітри гуляють».

«Ой, Зозуленько ледача, — Бджілка відказала. —
Чи не гріх тобі казати, щоб і я гуляла?
Подивися, все працює на широкім світі
І у лісі, і у полі, і в ясній блакиті.
Ось несе горобчик гусінь діток годувати.
Ось комашка травку тягне хатку будувати.
Там кує ковалик-дятел. Нірку жук копає.
В небі вітер хмару гонить, де дощу немає.
Чи не соромно ж, Зозуле, цілий день гуляти?
Чи не краще й веселіше жити й працювати?
Прощавай, не маю часу! Треба мед збирати.
Треба кожну квітку в полі бджілці облітати.
Як зима страшна настане, полетиш ти в вирій.
Я ж останусь зимувати в Україні милій.
Буду дбати я весною, щоб було що їсти,
Як сніги та хмари вкриють сонце променисте».

Заспівала Бджілка пісню. В сивім полі зникла,
А Зозуля засмутилась, бо робить не звикла.

Олександер Олесь

Рисував Марсель Префонтейн.

ЗОЗУЛЯ

Механік і мільйонер

Рисував Дені Рью.

Дійові особи

Механік.
Чоловік.

Сцена:

Гараж-майстерня механіка. Серед сцени — старша модель дорогого авта марки «Мерседес-Бенц». По боках порозкидані різні колеса, мотори, частини авт та робочі інструменти механіка. Усе виглядає брудне, запорошене, замазане мазутою. Коли завіса відкривається, молодий механік вилазить з-під авта й щось направляє в моторі. Тихенько собі свище. Заходить чоловік старшого віку, пристійно вбраний у дорогому костюмі й капелюсі. З вигляду — це, мабуть, багач.

Орися Возняк

Чоловік. Добридень!

Механік. О, ви швидко повернулися. Я вже майже закінчив.

Чоловік. Я можу повернутися пізніше, якщо авто ще не готове.

Механік. Ні, ні, не треба. Я вже ось-ось кінчаю. Ще п'ять хвилин і все.

Чоловік. Ну, якщо так, то я почекаю. Чи не буду я вам заважати тут?

Механік. Ні, але дивіться, щоб ви не забруднилися, бо моя майстерня не дуже чиста.

Чоловік. Не журіться — я бачив гірші. Що ви думаєте, чи буде моє авто їздити?

Механік. Як нове!

Чоловік. Ви, мабуть, добрий механік. Скажіть, чому ви вибрали собі цей фах?

Механік. (*Протягом розмови з чоловіком механік продовжує працю над мотором, але час від часу підводить голову й дивиться на нього*). Усі мусять щось робити. Я завжди цікавився автами.

Чоловік. Ви, мабуть, бачите різні авта — старі, нові, дорогі, розбиті, спортові...

Механік. Це правда. Я звичайно можу пізнати по авті, якою людиною є його власник.

Чоловік. Цікаво. А що моє авто каже вам про мене?

Механік. Дивлячись на якість авта, я мушу сказати, що ви, мабуть, маєте гроші.

Чоловік. Ага... Ще що?

Механік. Що ви робите? Яку працю ви маєте?

Чоловік. Краще скажіть мені, що ви думаєте.

Механік. Ваше авто в дуже доброму стані — ви дбайливо доглядали його. Я сказав би, що ви професійний чоловік. Адвокат?

Чоловік. Ні. Угадуйте знову.

Механік. Лікар?

Чоловік. Ні.

Механік. Може, ви власник якогось великого підприємства? Або власник ресторану?

Чоловік. Ні. Далі...

Механік. Чи ви власник великої крамниці?

Чоловік. Ні. Бачу, що ви нізащо не вгадаєте.

Механік. Ну то скажіть, бо я вже й не знаю, що далі вгадувати.

Чоловік. Я — мільйонер.

Механік. Я так і думав — пізнав по авті. Тепер я розумію, чому ви хотіли, щоб я вставив цілком новий мотор.

Чоловік. Звичайно... ну, я ж мільйонер!

Механік. Як же ви стали мільйонером?

Чоловік. Шахрайством.

Механік. Я не вірю! Ви не виглядаєте шахраєм. Мабуть жартуєте.

Чоловік. На світі багато різних шахраїв. Більшість шахрують навіть більше, ніж я. Я стараюсь шахрувати тільки багатих. Але деякі шахраї шахрують удів, сиріт, бідних, хворих, старих...

Механік. Чому шахрують бідних людей?

Чоловік. Мені здається, що шахраї й самі не знають, чому. Вони просто думають, що вони провадять ділом, і це все.

Механік. Чи вони себе дурять?

Чоловік. Чомусь вони не знають різниці між шахрайством і чеснотою, тому вони навіть не мусять дурити себе. Вони тільки думають про те, як когось обшахрувати й заробити ще більше грошей.

Механік. Нащо?

Чоловік. Щоб мати.

Механік. А що роблять такі шахраї, коли вже постаріються, коли знають, що скоро будуть умирати? Що вони тоді роблять?

Чоловік. До того часу вони вже навчили своїх дітей шахрувати. Вони залишають маєток дітям, а ті шахрують далі.

Механік. Я вже майже скінчив. Тільки треба спробувати. (*Сідає в авто, повертає ключ і мотор заводиться. Голосно говорить, щоб було чути понад звук мотора*). Знаменито! Чудово!

Чоловік. Я сподіваюся найкращого.

Механік. (*Виключає мотор, вилазить з авта, іде до каси. Чоловік іде за ним. Механік передає чоловікові ключі до авта*). Це коштуватиме вас рівно сімсот долярів, будь ласка.

Чоловік. (*Виймає гроші з кишені й дає всі разом механікові*). Дуже вам дякую за добре виконану роботу й цікаву розмову.

Механік. Чи можу я вас щось запитати?

Чоловік. Чому ні? Це ж безплатно!

Механік. Як це так, що ви привезли своє авто до мене?

Чоловік. Мені сказали, що я тут дістану цілком новий мотор за сімсот долярів. Інші механіки беруть тисячу, а механіки-шахраї беруть півтори, а може і дві тисячі за ту саму роботу.

Механік. Механіки-шахраї? Чи є такі?

Чоловік. Ого-го! Ще й як багато!

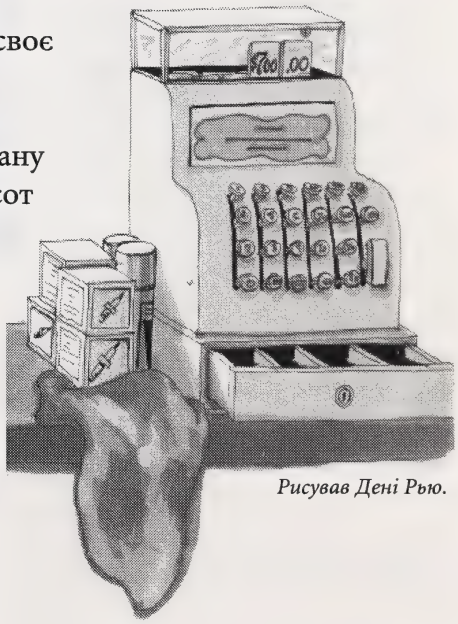

Рисував Дені Рью.

Механік. Як вони це роблять?

Чоловік. Надмірно беруть за працю, нечесно ведуть бухгальтерські книги, не платять прибуткових податків...

Механік. Дивно.

Чоловік. Ну, час мені їхати. Дякую вам ще раз. До побачення.

Механік. (*Механік заходить до своєї канцелярії. Усі світла на сцені гаснуть, тільки світиться світло в канцелярії. Чути, як авто виїжджає з гаражу-майстерні й від'їжджає. Механік сам до себе говорить*). Подумай, механіки-шахраї... Дві тисячі долярів за новий мотор. Це справжнє шахрайство! Я більше, ніж сімсот ніколи ще не брав. (*Починає рахувати гроші*). Самими новими сотками заплатив — видно, що багач. Один, два, три, чотири, п'ять, шість. Гм... мабуть дві сотки зліпилися разом. Один, два, три, чотири, п'ять, шість. О, нові гроші часто злипаються. Один, два...

(*Світла гаснуть. Завіса закривається*).

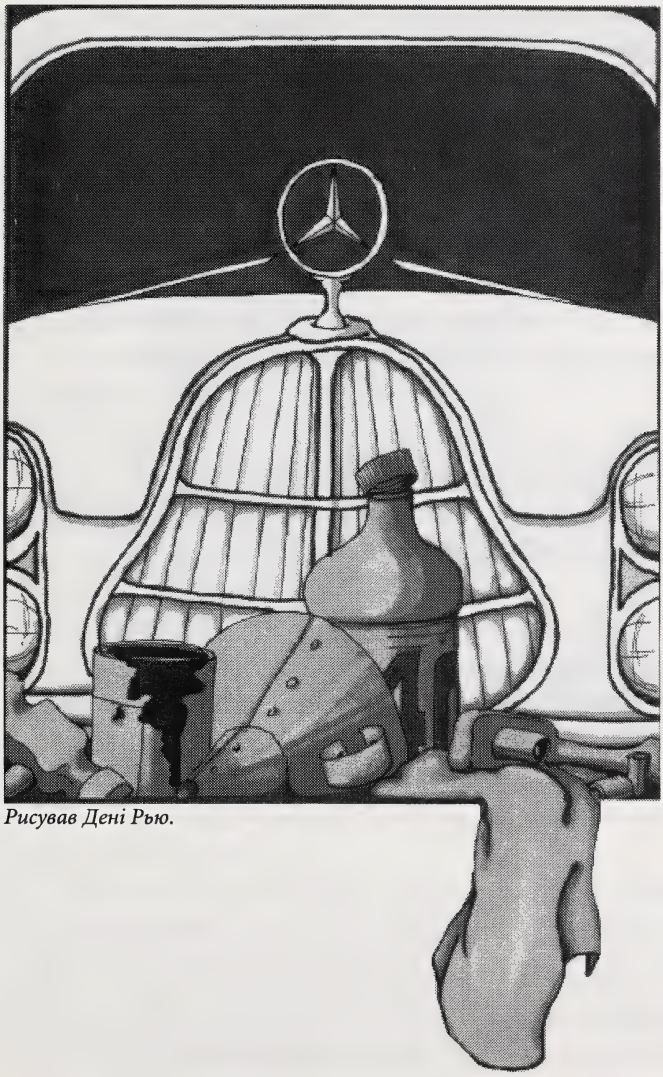

Рисував Дені Рью.

Люди, котрі вважають, що гроші здатні зробити все, самі здатні щонебудь зробити за гроші.

П'єр Буаст
французький філософ

Короткі відомості про авторів

Одарка Орися Возняк

Одарка Орися Возняк народилася в місті Едмонтоні у провінції Альберта, Канада. Тут же ж ходила до державної школи, Рідної школи та на Курси українознавства. У 1973 році Одарка отримала вчительський диплом з Альбертського університету. Того ж самого року почала вчителювати при Едмонтонській публічній шкільній раді.

Одарка любить писати твори для підлітків на сучасні теми. У 1985 році Едмонтонська публічна шкільна рада видала три збірки її творів, якими по сьогоднішній день користуються учні української двомовної програми.

Г. Гасенко

Г. Гасенко народився в 1894 році. Працював дипломатом у Румунії. Написав кілька оповідань для дітей.

Помер Гасенко в 1933 році.

Борис Грінченко

Борис Грінченко народився в 1863 році біля міста Харкова в Україні. Працював учителем у школі. Написав багато творів із життя українського села. Видав книжку «Рідне слово» для читання у школі. Помер 1910 року в Італії.

Брати Ґрімм

Два брати, Якоб (1785-1863) і Вільгельм (1786-1859), народились і жили в Німеччині. Брати Ґрімм збирали німецькі народні казки. Вони видали книжку, що називалася «Дитячі й родинні казки». У книжці було двісті казок. Ця книжка стала популярною у всьому світі.

Френк О'Коннор

Справжнє ім'я і прізвище цього письменника — Майкл О'Донован. Він народився в Ірляндії в 1903 році. Під час Ірляндської громадянської війни (1922–1923 рр.) був ірляндським добровольцем і боровся за свободу Ірляндії. За це він був засуджений англійською владою й попав у в'язницю. Потім Френк О'Коннор працював бібліотекарем.

Свою першу книжку письменник надрукував у 1931 році.

Під час Другої світової війни Френк О'Коннор працював у Міністерстві інформації.

Твори письменника були дуже популярні. Він мав сорок п'ять надрукованих книжок. Багато його книжок були перекладені на інші мови.

Помер Френк О'Коннор у 1966 році.

Олександер Олесь

Справжнє прізвище Олександра Олеся — Кандиба. Він народився на Сумщині в 1878 році. Після закінчення інституту працював ветеринаром. У 1919 році еміґрував з України. Коротко перебував у Румунії та Австрії.

У 1924 році переїхав до Чехії, де жив у місті Празі до кінця свого життя.

Написав багато віршів, байок, казок і п'єс. Вірші Олександра Олеся були дуже популярні. Багато композиторів (серед них М. Лисенко, Я. Степовий, К. Стеценко) написали музику до віршів поета.

Помер у 1944 році.

Дарія Порохівник

Дарія Порохівник народилася в місті Вікторії у провінції Британська Колюмбія, Канада. Студіювала в Альбертському університеті на педагогічному факультеті. Після закінчення університету почала вчителювати.

Успішно працює в українській двомовній програмі, для якої написала багато різних творів.

Вихована в українській родині, Дарія активно працює в різних ділянках української культури та освіти.

Над збіркою текстів працювали:

Керівник проєкту
ІВАН СОКОЛОВСЬКИЙ

Мовний консультант і редактор
ЯР СЛАВУТИЧ

Керівник видання
ГАЛИНА ЦАР

Художньо-технічний редактор
ДЕНІ РЬЮ

Обкладинка
ДЕНІ РЬЮ
МАРСЕЛЬ ПРЕФОНТЕЙН

Художньо-технічний консультант
МАРКО МАЛЬОВАНИЙ

Ілюстратори
ОРЕСТ ВАСАРАБ
БАРБАРА ГАРТМАНН
ЙОРҐОС ЗАРКАДАС
МАРСЕЛЬ ПРЕФОНТЕЙН
ДЕНІ РЬЮ

Адаптація текстів
АННА БУМБАК
ОДАРКА ВОЗНЯК
ОЛЬГА МАНАСТИРСЬКА
ДОМКА САПИГА
ГАЛИНА ЦАР
ХРИСТИНА ШЕРМАН
ГАЛИНА ЯРЕМКО

Коректори
ТЕТЯНА НАЗАРЕНКО
ГАЛИНА ЦАР

Комп'ютерний набір
ВІКТОРІЯ ЖУКІВСЬКА

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Керівник проєкту
ІВАН СОКОЛОВСЬКИЙ

Програмний укладач
МАРКІЯНА ЦИНЦАР-ГРИЩУК

Члени Комітетів для пошуку й вибору матеріялів
БОГДАН БОРУЩАК
КСЕНЯ СКРИПНИК БУБЕЛЬ
ОДАРКА ВОЗНЯК
ОЛЕКСАНДРА С. ГИЛДЕБРАНДТ
РУТА ЛИСАК-МАРТИНКІВ
ОЛЕСЯ ТУМИН

Координатор експерименту
МАРКІЯНА ЦИНЦАР-ГРИЩУК

Учителі-учасники експерименту
БОГДАН БОРУЩАК
КСЕНЯ СКРИПНИК БУБЕЛЬ
ОДАРКА ВОЗНЯК
ОДАРКА ГІНДА
ВІРА ЛИТВИН
СЕМЕН СЕНЧИШИН

Адаптація текстів
АННА БУМБАК
ОДАРКА ВОЗНЯК
ОЛЬГА МАНАСТИРСЬКА
ДОМКА САПИГА
ХРИСТИНА ШЕРМАН

Ілюстратори
ОРЕСТ ВАСАРАБ
БАРБАРА ГАРТМАНН
ЙОРҐОС ЗАРКАДАС

Коректор
ГАЛИНА ЦАР

Складач
МАРІЯ КАРЛТОН

THIS READER WAS PRODUCED BY:

Head of Development Team
JOHN SOKOLOWSKI

Language Consultant and Editor
YAR SLAVUTYCH

Production Manager
HELEN CZAR

Production Design
DENIS RIOUX

Cover Design
DENIS RIOUX
MARCEL PRÉFONTAINE

Design Consultant
MARK MALOWANY

Illustrators
OREST WASARAB
BARBARA HARTMANN
JORGOS ZARKADAS
MARCEL PRÉFONTAINE
DENIS RIOUX

Adaptation of Texts
ANNA BUMBAK
ODARKA WOZNIAK
OLGA MANASTYRSKY
DOMKA SAPIHA
HELEN CZAR
KHRISTINA SHERMAN
HELEN JAREMKO

Copyeditors
TATIANA NAZARENKO
HELEN CZAR

Inputter
VICTORIA ZUKIWSKY

PILOT EDITION

Project Manager
JOHN SOKOLOWSKI

Program Developer
MARKIANA CYNCAR-HRYSCHUK

Text Search and Text Selection Committees
BOHDAN BORUSZCZAK
XENIA SKRYPNYK BUBEL
ODARKA WOZNIAK
ALEXANDRA S. HILDEBRANDT
RUTH LYSAK-MARTYNKIW
OLESIA TOUMINE

Piloting Coordinator
MARKIANA CYNCAR-HRYSCHUK

Piloting Teachers
BOHDAN BORUSZCZAK
XENIA SKRYPNYK BUBEL
ODARKA WOZNIAK
AUDREY GINDA
VERA LYTWYN
SIMON SENCHYSHYN

Adaptation of Texts
ANNA BUMBAK
ODARKA WOZNIAK
OLGA MANASTYRSKY
DOMKA SAPIHA
KHRISTINA SHERMAN

Illustrators
OREST WASARAB
BARBARA HARTMANN
JORGOS ZARKADAS

Copyeditor
HELEN CZAR

Typesetter
MARY CARLTON

За доступ до друкованих матеріялів
та за цінні поради
видавництво складає щиру подяку
керівникам і працівникам

Методичного кабінету української мови
при Канадському інституті українських студій, Альбертський університет,

Українсько-канадського архіву-музею Альберти

та

Української книгарні в Едмонтоні.

National Library of Canada
Bibliothèque nationale du Canada
3 3286 52014297 3

Програма навчання української мови

Collage КОЛЯЖ 1

A Ukrainian Language Development Series

Збірки текстів у цій серії:

Конфлікти

Надзвичайні люди, надзвичайні події

Рішення

Як було колись

Readers in This Series:

Conflict

Deeds and Doers

Decisions

In Days Gone By

Серія *Коляж 1* складається з чотирьох збірок україномовних текстів із багатою тематикою та в різних жанрах. Більшість текстів подаються в скороченому та адаптованому вигляді.

Збірки текстів розраховані на дві категорії учнів, а саме:
а) на україномовних підлітків, які живуть поза Україною,
б) на підлітків, які вивчають українську як другу мову, і які пройшли відповідне підготовлення (приблизно 1 500 годин формального навчання української мови).

Працюючи з текстами в серії *Коляж 1*, учні набуватимуть потрібних умінь у читанні та збагачуватимуть свій запас слів і, таким чином, підготовлятимуться до читання неадаптованих текстів українською мовою.

Printed by
Learning Resources
Distributing Centre
Production Division
Barrhead, Alberta
Canada, T0G 2P0

"Reaching Students Is What We're About"

ISBN 0-7732-9888-6